

Erről – nagyobb számú potenciális felhasználó esetében – kérdőíves felmérést végezhetünk. Számítanunk kell arra, hogy a szolgáltatás sikeressége a dokumentummásolati igények növekedését fogja magával hozni.

A szolgáltatás beindítása előtt fontos, hogy egy kisebb felhasználói mintán teszteljük működését. A tesztben részt vevőkkel tudatosítani kell a kísérleti jellegét, és azt, hogy a próba tanulságai a végleges szolgáltatás jobb minőségét fogják eredményezni. A tesztelésre a Purdue Egyetem (Egyesült Államok) decentralizált könyvtári rendszerének 15 tanszéki könyvtára közül a fizika tanszék és a föld- és légkörtudományok tanszék könyvtárát választottuk. A szolgáltatást a két tanszék oktatóinak kínálták, nagyjából a Physical, Chemical and Earth Sciences sorozat heti frissítésű lemezeiből, valamint a Life Sciences 1200 sorozatból, mindkettőt a referátumok nélküli változatból.

A CCOD a könyvtárban bárki számára rendelkezésre áll. Ezzel a lehetőséggel azonban kevés oktató élt eddig. Az SDI-szolgáltatást a potenciális felhasználók 35%-a, azaz mintegy 35-en vették egyéni profilként igénybe. Ezenkívül egy-egy profil alapján többen is használják a szolgáltatást.

Az egyéni profilok elkészítéséhez űrlapot készítettek. Ez egy rövid, egyszerű leírást, valamint néhány mintaprofil tartalmaz. Az űrlap segítségével a könyvtár- és információhasználati szokások adatgyűjtése is megtörténik. Ezt követi egy személyes megbeszélés a könyvtárossal, amelynek során pontosítják a profilt. Ezt a profilt az adatbázis egy hathetes állományában futtatják le, hogy felmérhető legyen, átlagosan hány találat lesz hetente, és ennek alapján is lehessen finomítani a keresést. A pontosítás után a szolgáltatás hetenként automatikusan folytatódik.

Minden felhasználónak van a könyvtárban egy floppyja, amelyen tárolják profilját, és amelyre a heti futtatás eredményeként a találatokat letöltik. A találatokat a felhasználó választásának megfelelően, vagy a CCOD teljes formátumában, vagy rövidített, csak a bibliográfiai leírást tartalmazó formátumban töltik le. A floppyról azután a találati

állományokat ASCII fájlként küldik meg a felhasználók elektronikus postafiókjába. Előre elkészített fejléc kíséri az üzenetet, amely az esetleges nulla találatról értesítő üzenetet is tartalmazhat. A címzés meggyorsítása érdekében használják a levelező rendszer becenév funkcióját, így egy-két billentyű lenyomásával küldhető el az üzenet. Az elküldött fájlokat a későbbi keveredések elkerülése érdekében törlik a floppykról, kivéve, ha valamelyik felhasználó távolléte miatt kéri, hogy később kapja meg az eredményeket.

A profilok lefuttatása és a találatok postázása 40 kutató számára mintegy heti két órát vesz igénybe. A szolgáltatás költségei minimálisak, mivel a meglévő hardvert használják.

A szolgáltatásról harmincnegyzet felhasználót kérdeztek meg. A 23 válaszadó 82%-a szerint igen gyakran segítette őket abban, hogy a szakterületükön megjelenő legfrissebb irodalomra figyeljenek. A szolgáltatás hatására növekedett a könyvtár igénybevétele: 35%-uk erőteljesen, 61%-uk közepes mértékben használ könyvtári szolgáltatásokat (4% sohasem). 96% igen elégedett a szolgáltatással, 70% éppen elegendőnek, 26% a szükségesnél többnek, 4% túl kevésnek találja a kapott információ mennyiségét. Mindössze 22% szeretne a jövőben referátumokat is kapni.

A szolgáltatás másutt is beindítható, ahol a CCOD-lemezek mellett legalább 512K RAM, egy merevlemez és legalább 2400 baud sebességű adatátvitel van. A nagyobb átviteli sebesség jelentősen javíthatná a szolgáltatás minőségét. Ahol nincs elektronikus posta, ott a hagyományos nyomtatott formát is lehet alkalmazni, ami azonban jóval több időt venne igénybe, viszont a kinyomtatott találatok felhasználhatók a dokumentumkérésre is.

ALLEN, R. S.: Current awareness service for special libraries using microcomputer based Current Contents on Diskette. = *Special Libraries*, 85. köt. 1. sz. 1994. p. 35–43./

(Koltay Tibor)

Információs technika, tudományos és műszaki információ Kínában

Kína nemrég kiadott *Országos Tudományos és Műszaki Információs Programjában* az információs technika aikaimazása prioritást kapott.

Az online információkeresés

Az online információkeresés 1983-ban indult meg, és a nemzeti számítógép-alkalmazási program köz-

ponti kérdésévé vált; bekerült a VII. országos ötéves tervbe is. Ma 110 terminál kapcsolódik 12 nemzetközi adatközponthoz, többek között az ESA/IRS-hez, a Dialoghoz, az Infoline/ORBIT-hoz és a Data-Starhoz.

Az online információkeresés azonban túlságosan is előtérbe került az információs technika más alkalmazási területeivel szemben, s így Kína más országokhoz viszonyítva elmaradt a fejlődésben. Éppen ezért az

1991–1996-ra érvényes VIII. ötéves terv egy országos multifunkcionális hálózat kiépítését tűzte ki célul. Ennek keretében:

- ▶ a kínai és angol nyelvű szövegek online visszakeresésére alkalmas rendszereket kell kifejleszteni;
- ▶ az országban mindenhol elérhető, átfogó, tudományos és műszaki online információs rendszert kell kialakítani a kínai könyvtárak, tudományos és műszaki információs központok által kifejlesztett, komplex és szakosított információ-visszakereső rendszerek telefonvonalakon, nyilvános csomagkapcsolt hálózatokon keresztül történő összekapcsolásával;
- ▶ ki kell alakítani egy fejlett telekommunikációs infrastruktúrát, amely szilárd alapjául szolgálhat az országos tudományos és műszaki információs rendszernek;
- ▶ az országos online, tudományos és műszaki információs rendszert egy multifunkcionális, teljes szövegek továbbítását és elektronikus postát, online dokumentumrendelést, videotextet, telekonferenciákat, adattovábbítást stb. lehetővé tevő információs rendszerrel kell továbbfejleszteni.

A következő két évben az erőket az alábbiakra kell koncentrálni:

- ▶ az ország különböző részein fekvő, legalább tíz nagyszámítógép összekötésével egy kisebb, online információ-visszakeresési rendszer kialakítása, ezzel egy országos tudományos és műszaki információ-visszakeresési rendszer alapjainak megerősítése;
- ▶ négy országos, komplex információ-visszakeresési központ kialakítása, és hat szakosított központ kiépítése a gépipar, a vegyipar, a mezőgazdaság, az orvostudomány, a geológia és a bányászat területén.

Adatbázisok építése

A külföldi adatközpontokhoz való csatlakozáson kívül a hazai adatbázisok építése is folyik. Eddig 411 adatbázis született meg, köztük mintegy harminc bibliográfiai adatbázis több mint 600 ezer rekorddal, továbbá egy sor numerikus és tényadatbázis.

A *Tudományos és Műszaki Információs Intézet* (Institute of Scientific and Technical Information of China = ISTIC), amelynek főhatósága az Állami Tudományos és Technológiai Bizottság, a következő öt, angol nyelvű adatbázist építi:

- ▶ China Doctoral and Master Theses Database (kínai doktori disszertációk és szakdolgozatok adatbázisa),
- ▶ China Academic Society Journal Abstracts Database (kínai tudományos társaságok folyóiratainak referátum-adatbázisa),

- ▶ ISTIC Western Language Documents Database (az ISTIC nyugati nyelvű dokumentumainak adatbázisa),
- ▶ ISTIC Western Language Periodicals Database (az ISTIC nyugati nyelvű időszaki kiadványainak adatbázisa),
- ▶ China Research Institutions Database (kínai kutatóintézetek adatbázisa).

Ezenkívül tíz, kínai nyelvű adatbázist is kialakítottak:

- ▶ Kína fő tudományos és műszaki eredményeinek adatbázisa,
- ▶ Kína technikai eredményeinek adatbázisa,
- ▶ kínai vállalkozások, társaságok és gyártmányaik adatbázisa,
- ▶ kínai találmányok adatbázisa,
- ▶ kínai nemzeti szabványok adatbázisa,
- ▶ kínai nemzeti kongresszusi kiadványok adatbázisa,
- ▶ kínai kutatóintézetek adatbázisa,
- ▶ kínai tudományos és műszaki időszaki kiadványok központi katalógusának adatbázisa,
- ▶ kínai tudományos és műszaki sorozati kiadványok központi katalógusának adatbázisa,
- ▶ kínai doktori disszertációk adatbázisa.

Az összes említett adatbázis az ISTIC két nagyszámítógépére (IBM 4381 és VAX 11/750) van telepítve.

A kínai kutatóintézetek adatbázisa, valamint a kínai vállalkozások, társaságok és gyártmányaik adatbázisa váltotta ki a legnagyobb figyelmet mind a hazai, mind a külföldi felhasználók részéről.

A nemzeti tudományos és műszaki információs politika elveinek megfelelően az elkövetkező három évben három fő irány kap hangsúlyt:

- ▶ kínai nyelvű adatbázisok (mintegy egymillió rekordban);
- ▶ nem bibliográfiai adatbázisok, többek között numerikus és tényadatbázisok;
- ▶ kínai forrásadatbázisok, azaz kizárólag Kínából származó technikai és kereskedelmi információkat tartalmazó adatbázisok

kiépítése.

Az ipari és a kereskedelmi szektorban, különösen a kis- és közepes vállalkozásoknál ugyanis jelentkezik információs igény, de nincs meg az angol nyelvismeret. Ugyanakkor a kínai jeleket kezelni képes szoftverek lehetővé teszik a kínai nyelvű adatfeldolgozást. Nem kaptak viszont elegendő figyelmet a nem bibliográfiai adatbázisok, és számuk el is marad a fejlett országokéitól. A nemzetközi információs piac igényli a kínai adatbázisokat, mindenekeztől az ipar és a kereskedelem területén.

Szoftverek

Az elmúlt években Kína nemcsak importált felhasználói programcsomagokat, hanem ezek közül többet adaptáltak is a kínai jelek kezelésére. A CDS/ISIS programcsomagnak az UNESCO-val közösen kifejlesztett kínai változatát csaknem ezer könyvtárban használják, és azt tervezik, hogy segítséget nyújtanak a koreai változat elkészítéséhez. Az elkövetkező években angol és kínai nyelven egyaránt használható, továbbá angol–kínai gépi fordítási szoftverek kidolgozásán fognak munkálkodni.

Telekommunikáció

A telekommunikáció fejlődése az első nyilvános csomagkapcsolt adathálózat, a CNPAC 1988-as megindulásával kezdődött, amely ma majdnem minden tartományi fővárost átfog. Kína segítséget fog kapni az Európai Közösségtől országos online információkeresési hálózatának kiépítéséhez.

A jövőbeni fejlesztésekben az Open Systems Interconnections (OSI) ajánlásait fogják alkalmazni a hálózat architektúrájának kialakításakor. Kísérletként összekapcsolták az ISTIC két gépét a Gépipari és Elektronikai Ipari Minisztérium Tudományos és Műszaki Információs Intézetének HP 3000-es gépével, a Vegyipari Minisztérium Tudományos és Műszaki Információs Intézetének DPS 7000-es gépével, a CNPAC hálózata keretében. Ilyen módon az ország különböző részein található közel 80 terminálon 8 millió angol, és 600 ezer kínai nyelvű rekordban lehet keresni.

/BAI ZI-GUANG: Information technology and scientific information in China. = Information Development, 8. köt. 4. sz. 1992. p. 210–214./

(Koltay Tibor)

Hirdessen a Tudományos és Műszaki Tájékoztatásban!

Áraink (+25% áfa)

Egész oldal	Fél oldal
1 alkalommal 14 000 Ft	7 000 Ft
2 alkalommal 25 200 Ft	12 600 Ft
3 alkalommal 33 600 Ft	16 800 Ft

Minden további hirdetésismétlés
8 000 Ft   4 000 Ft

SZÁMOLJA KI!

Egy hirdetése a TMT négy számában
56 000 Ft helyett   28 000 Ft helyett
mindössze 41 600 Ft-ba   mindössze 20 800 Ft-ba
kerül.

Egy évig megjelentetett hirdetése
62 400 Ft   31 200 Ft

MEGTAKARÍTÁST JELENT.